

© WorldPictureNetwork/EPA

Mayer Lajos

Jacob Zuma, az ANC új vezetője

Az Afrikai Nemzeti Kongresszus (ANC) 2007. december 16-20. között Polokwaneban tartott 52. kongresszusán Jacob Zuma, a korrupciós ügyei miatt¹ 2005-ben Mbeki által leváltott, volt helyettes államfő lett a kormányzó ANC párt, sorrendben tizenkettedik vezetője.² A 3834 küldött mintegy 60%-a, 2329 fő szavazott rá, míg a jelenlegi államfő, pártvezér Thabo Mbeki 1505 voksot kapott. Zuma ezzel a győzelemmel minden valószínűség szerint 2009-ben elnyerheti az államfői tisztet is. Ekkor jár le ugyanis Mbeki második mandátuma, aki először 1999-ben Nelson Mandelát váltotta az államfői tisztségben.

Thabo Mbeki elismerve vereségét, gratulált Zumának a győzelemhez és saját maga, valamint kormánya további támogatásáról biztosította őt és az ANC-t, azonban leszögezte, nem látja szükségét annak, hogy lemondjon állam- és kormányfői tisztségéről, hiszen majd csak 2009-ben jár le megbízatása.

Az ANC helyettes vezetője a korábbi főtitkár, Kgalema Motlanthe, Zuma közeli bizalmasa lett, aki a Mbekit mindenben támogató Nkosazana Dlamini-Zuma külügyminiszter asszonyt, Jacob Zuma volt feleségét váltotta a poszton.³

Az ANC mostani tisztújító kongresszusa tovább gyengítette Mbeki helyzetét, mivel a párt Végrehajtó Bizottságában Zuma támogatói kerültek többségbe. A testület tagjai lettek:

- Winnie Madikizela-Mandela, Nelson Mandela volt felesége;⁴
- Tony Yengeni, volt ANC parlamenti frakcióvezető;⁵
- Nozizwe Madlala-Routledge, volt egészségügyi miniszter, kinek AIDS-fertőzéssel kapcsolatos álláspontja korábban többször is ütközött Mbeki elnök elképzeléseivel,⁶ mely miatt posztjáról is leváltották;
- Manto Tshabalala-Msimang jelenlegi egészségügyi miniszter asszony, kinek az AIDS-fertőzés gyógyításával, illetve megelőzésével kapcsolatosan hangoztatott véleményét⁷ országosan és világszerte is kritizálják.

A Végrehajtó Bizottságból kiszavazottak:

- Phumzile Mlambo-Ngcuka asszony, jelenlegi államfő helyettes;
- Mosiua Lekota védelmi miniszter;
- Dr. Essop Goolam Pahad, az Elnöki Hivatal minisztere;⁸
- Aziz Goolam Houssein Pahad, külügyminiszter helyettes.

A bekiabálások, egymást túlharsozó, a szónokok beszédét elnyomó harci dalok⁹ és egyéb zavargásoktól sem mentes konferencia után Nelson Mandela a párt jelenleg tapasztalható

Fotó: Mayer Lajos • Johannesburgi látkép

mély megosztottsága miatt sajnálatát fejezte ki, és a pártszakadást sem tartotta kizártnak. A hatalom mostanában kialakult kétközpontúsága valóban sok konfliktus veszélyét rejtí magában. Desmond Tutu Nobel-békedíjas, szókimondásáról híres egykori fokvárosi püspök kijelentette, hogy egyik ANC pártelnök-jelölt sem alkalmas a tisztségre.

Az ANC hosszú történelme¹⁰ során a mostani 52. kongresszus volt az első nyílt tisztségválasztó, a tagságot azonban leginkább megosztó ülés. Mindezt fel lehet fogni a demokratizmus megnyilatkozásának is, ugyanakkor mindent mérlegelve inkább a pártszakadás irányába tett lépésnek lehet tekinteni, amely a stabilnak nevezhető dél-afrikai politikai rendszer meggyengüléséhez vezethet. Thabo Mbeki második államfői ciklusának végéhez közeledve a kormányzó ANC koalíciós partnere az egyre erősebb Dél-afrikai Kommunista Párt (SACP), valamint az azzal szövetséges legnagyobb szakszervezeti konföderáció, a COSATU¹¹. A radikális dél-afrikaiak egyre elégedetlenebbek az apartheid után is fennmaradó, a lakosság megközelítőleg 12%-át kitevő fehér kisebbség gazdasági vezető helyzetével, a továbbra is jelentős szegénységgel, és az állam erős centralizációjával. Annak ellenére, hogy Mbeki alatt az ország folyamatosan fejlődik, elnyerte a már most is népszerű 2010-es labdarúgó világbajnokság rendezési jogát, viszonylagos gazdasági stabilitást ért el, sőt Afrika vezető gazdasági és politikai hatalmává vált, a tömegek mégis többet várnak. Nem számít, hogy Zuma fegyvervásárlási korrupció¹² és nemi erőszak vádjával¹³ többször is állt bíróság előtt, sőt jelenleg is eljárás folyik ellene, a lakosság nagy része mégis tőle reméli a szegénység felszámolását. Mbeki vereségéhez nagymértékben hozzájárult az is, hogy második elnöki ciklusa végére fokozatosan bezárkózott, nehezen megközelíthetővé vált a párt és támogatói számára, így elvesztette kezdeti népszerűségét. Feltételezhetően a konferencia küldöttei nem is annyira Zumára, inkább Mbeki ellen voksoltak, hiszen harmadik jelölt híján csak így tudták kifejezni elégedetlenségüket.

MIRE IS LEHET KÖVETKEZTETNI AZ ANC ÉLÉN TÖRTÉNT VEZÉRCSEREBŐL?

A kérdés 2009 tavaszáig nem igazán időszerű, mivel a jelenlegi gazdasági-politikai irány változatlan marad, legfeljebb Mbeki államfőnek nem lesz olyan teljhatalmú, szabad döntése, mint eddig volt. Radikális változások csakis Jacob Zuma esetleges elnökké választása után következhetnek, így az ANC párt türelmetlen szélsőbal szárnyának még biztos várnia kell a reformokra. Már ha egyáltalán megválasztják/megválaszthatják Zumát, hiszen a különböző bűnügyekben ellene folytatott bírósági eljárás még korántsem fejeződött be. Annak kimenetelétől egyelőre nagyon sok függ, egy kedvezőtlen bírósági döntés könnyen meghiúsíthatja Zuma államfői és szövetségeseinek politikai reményeit. Amennyiben 2009-től mégis övé lesz az államfői szék, semmiképpen sem vonhatja ki magát az őt támogató balos, szélsőbalos elvárások alól. Még akkor sem, ha ennek az ellenkezőjét mondta üzletemberek előtt egy nemrégiben az Egyesült Államokban és Angliában tett körútja során. Kérdés az is, hogyan fog a továbbiakban működni a fentebb vázolt kétcentrumos hatalmi rendszer, mivel a dél-afrikai államberendezkedés eddig a meglehetősen centralizált pártra és kormányhatalomra épült. Igaz, 1997-ben Thabo Mbekit választották az ANC vezetőjének, miközben Nelson Mandela 1999-ig államfő maradt, akkor azonban Mandela kijelölt utódja került a kongresszus élére, ellenben a mostani helyzettel. Rendszerint az ANC országos konferenciáin döntenek a jövőbeli politikai, gazdasági irányvonalról, melyet később az államfő igyekszik maradéktalanul végrehajtani. A jelen körülmények közt Mbekinek azonban nem lesz meg a korábbi politikai hatalma, hogy pártelnökként a saját akaratát keresztül vigye, így könnyen kiszolgáltatottá válhat. Az ANC johannesburgi székháza és a pretoriai államfői hivatal az utóbbi években egyre inkább eltávolodott egymástól, s talán pont ez bosszulta meg magát. Félő, hogy a megváltozott helyzetben még inkább konfliktusossá válik az államfő és pártja viszonya. Valószínűleg az ANC új vezetése törekedni fog rá, hogy érvényre juttassa akaratát, így a meglévő feszültség még számos kérdés kapcsán könnyen nyílt konfrontációhoz vezethet a 2009-es választásokig. A jelenlegi helyzetben Zuma államfői jelölése azonban erősen függ az ellene folytatott bírósági ügy kimenetelétől. Amennyiben elítélik, akkor nemcsak a remélt elnöki, de még az elért párton belüli szerepe is veszélybe kerülhet.

A kongresszusi választások eredményének legjobban KwaZulu-Natal (KZN) tartományban örülnek, lévén Zuma zulu, míg Mbeki xhosa származású. KZN tartomány főként zulu lakossága elsősorban az Inkatha Freedom Pártot (IFP) támogatja. A politikai erő 2002-ig az ANC koalíciós partnere volt Mangosothu Gatsa Buthelezi vezetésével, aki akkor a belügyminiszeri posztot töltötte be. Az ANC-vel való ellentétek miatt később az IFP – amelynek tagsága szinte kizárólag KZN-re korlátozódik – azonban kivált a koalícióból és Buthelezi elvesztette hivatalát, sőt a következő választásokon a helyi ndebelék és xhosák uralta ANC legyőzte őket. Ezt, valamint az országos politikából való kiszorulásukat

nem tudták megemészteni, így a zulu származású Jacob Zuma – törzsi nevén Msholozzi – sikerét egyúttal a saját győzelmüknek fogják fel. Kiálltak Zuma mellett akkor is, amikor korrupcióval és nemi erőszakkal vádolták, illetve mikor eltávolították alelnöki pozíciójából. Az áhitott siker nyomán kitört örömmek adott hangot Durban (Ethekwini) fehér polgármestere, Michael Suthcliffe is, mondván végre visszaállt az ANC demokratikus alapokon nyugvó működése, amelyre a tartomány lakói öt éve vártak. Reményeik szerint a párt visszakерült a szegények és a munkások kezébe. Nem is csoda, hogy a Zuma vezette ANC-tól sokkal többet várnak a szegénység felszámolása és a korábban ígért rengeteg munkahely megteremtése kapcsán.

Sokan attól félnek, hogy ennek még nagy ára lesz. A választás előtti szócsaták, az ANC korábbi titkolózó vezetőválasztásaitól eltérő nyilvános sárdobálás, gyanúsítgatások, felelőtlen, teljesíthetetlen ígéretések nagyon sokat árthatnak a két jelöltnél és magának a kormányzó pártnak is. Igaz, a kongresszusi választásnak nagyon nagy tétje volt, hiszen Mbeki sikere esetén tulajdonképpen ő jelölhette volna ki utódját, azzal ellehetetlenítve Zuma államfői céljait. Az ellenfél győzelme azonban éppen Mbeki riválisának elnöki esélyeit növelte meg, sőt jelen helyzetben úgy tűnik, a korrupciós ügyeit vizsgáló igazságügyi hatóság ítélete lehet egyedül veszélyes Zuma 2009-es jelölésére.¹⁴

A választási végeredmény több tényezőre vezethető vissza, így elsősorban Mbeki kormányzati stílusára, valamint gazdaságpolitikájára, melyek az elmúlt 13 év során¹⁵ jelentősen eltávolodtak az ANC vezetőségében ülők véleményétől. Súlyos kritikák érték a SACP és a szakszervezetek részéről az elnököt amiatt, hogy a kormány túlságosan kedvez az üzleti életnek, kevés figyelmet fordít a szegénység felszámolására, a dolgozók érdekeire. Szorosabb „elvtársi” magatartást vártak volna el, véleményük szerint Mbeki az ANC demokratikus tradícióit félelemre és ellentmondást nem tűrésre változtatta át. Tekintettel a lakosság becsült 15-17%-os HIV/AIDS fertőzöttségére, Mbekinek a vírus terjedésével kapcsolatos makacs és téves álláspontja, a betegek késedelmes gyógyítása, illetve a külföldi szakértői vélemények elutasítása szintén nagyon sokat ártott népszerűségének.

Jacob Zuma, az „ellenzéki” jelölt, későbbi győztes ugyanakkor nem tűnik a legalkalmasabbnak e posztra. A választás előtt hiába tett ázsiai, amerikai és európai körutat, hogy megnyugtassa a külföldi tőkét és eloszlassa félelmeiket gazdaságpolitikai meggyőződését illetően, kötődése – és függése – az ANC szélsőbal szárnyához eltérítheti a nemzetközi közösség által elvárt középutas politikától, mely Mbekit kétségkívül jellemzi. Nem jó ajánlólevél számára a fegyvervásárlással kapcsolatos korrupciós vizsgálat és a bírósági tárgyalás sem, mely miatt 2005-ben már lemondatták helyettes államelnöki tisztségéről, közvetlen üzlettársát, pénzügyi tanácsadóját, Shabbir Sheiket pedig jogerősen ötévi szabadságvesztésre ítélték. Egyúttal aláhúzendó, hogy Zuma AIDS-fertőzéssel kapcsolatos könnyelmű magatartása sem jelez sok jót.

Fotó: Mayer Lajos • Zulu falufőnök és felesége

Amint azt Desmond Tutu püspök kijelentette, egyik jelölt sem megfelelő¹⁶, ugyanakkor más nincs, lévén a sokak által ígéretes politikusnak tartott, Tokyo Sexwale, akit egykoron az apartheid-rezsim szintén a Robben Island börtönébe zárt, mostanra pedig az ország egyik legsikeresebb – és leggazdagabb fekete – üzletemberévé vált, nem kapott elég támogatást, így visszalépve Zuma mögé állt. Egy másik lehetséges jelölt, a korábban jelentős szakszervezeti vezetőnek számító, Cyril Ramaphosa, aki ma ugyancsak gazdag üzletember, már a verseny kezdete előtt visszavonta indulási szándékát.

DE MI IS ÁLL A JACOB ZUMÁVAL KAPCSOLATBAN TÖBBSZÖR EMLEGETETT KORRUPCIÓS ÜGY MÖGÖTT?

1999-ben a dél-afrikai kormány a hadsereg modernizációjával kapcsolatban bejelentette, hogy mintegy 30 milliárd rand – akkor körülbelül 5 milliárd USD – értékben fegyvereket vásárol, illetve arra vonatkozóan szerződéseket köt. Az új hadieszközök között olasz, német, svéd, brit és francia tengeralattjárók, helikopterek, hadihajók és Gripen vadászgépek, valamint egyéb hazai gyártmányú fegyverek szerepeltek. Még a megvesztegetések gyanújának felmerülése előtt élesen kritizálták a kormányt, hogy miért költ ekkora összegeket a hadseregére, miközben milliók élnek nyomorban országszerte. Szakértők azt is kifejtették, hogy a Dél-afrikai Köztársaságot semmiféle olyan külső veszély nem fenyegeti, amely szükségessé tenné a fegyvervásárlásokat.

A gyanú felmerülése után indított független igazságszolgáltatási vizsgálatok több ezer oldalas anyagában hivatali összeférhetlenségek, eljárási szabálytalanságok és pénzügyi vesztegetések szerepeltek. A vizsgáló hatóság Jacob Zuma alelnök ellen korrupció alapos gyanúja vádjával rendelt el nyomozást, s miután közvetlen üzlettársát és pénzügyi tanácsadóját hamisításért és vesztegetésért jogerősen öt év szabadságvesztésre és 5,5 millió USD megfizetésére ítélték, 2005-ben Mbeki elnök leváltotta helyettesét.

Zuma üzlettársát, Shabbir Sheiket bűnösnek találták, a vád bizonyítékai szerint a francia érdekeltségű Thint dél-afrikai cégtől (a francia fegyvergyártó Thales leányvállalata) kenőpénzt követelt partnere részére, aki annak fejében vállalta, hogy elsimítja a vádlalat ellen folytatott megvesztegetési vizsgálatot. Igaz, vallomása szerint a pénzt a „Jacob Zuma Oktatási Alapítványba” kellett volna befizetni. Sheiket azzal is vádolták, hogy üzleti tevékenységének támogatására 1,3 millió randot – 270000 USD – fizetett ki kenőpénzként Zumának. A lemondásra kényszerített alelnök természetesen tagadta és ma is tagadja a vádakot.

Egy éves nyomozás után 2006-ban kezdődött a Zuma-ügy bírósági tárgyalása, amelyet jogtechnikai okok miatt (az ügyészség nem készült fel megfelelően) a bíróság későbbre halasztott. 2007 novemberében a dél-afrikai Legfelsőbb Bíróság az eljárás folytatása mellett döntött, miután lehetővé tette a Zumától lefoglalt iratok és egyéb dokumentumok felhasználását¹⁷ a per során.

A Thint fegyvergyártó cégtől kapott kenőpénz kapcsán elrendelt vádemelési eljárás jelenleg is zajlik, az ügyészi beadványt a bíróság elfogadja, de az sem kizárt, hogy ismét visszautasítja. Mindenesetre az biztos, hogy Zuma 2009-es elnöki reményei dőlhetnek el e jogi folyamat során.

Az ANC újonnan megválasztott vezetője az utóbbi években többször is állt bíróság előtt. A 2005-ös korrupciós ügyét követően, 2006 februárjában nemi erőszakkal vádolták meg. A felmentéssel végződött eljárás során azzal mentette magát, hogy ő csak a zulu tradíciókat követte, bár sokak szerint e kifogással egyszerűen mosdatni próbálta tettét. Mindenesetre a dél-afrikai AIDS Tanács vezetőjeként a körülötte kialakult szexuális botrányral igen rossz példát mutatott. Az ellene felhozott vádak az ellenfél politikai mesterkedéseinek minősítette (véleménye szerint Mbeki áll a háttérben), s e véleményét ma is fenntartja, mellyel sok ANC szimpatizánst nyert meg.

A párt vezetőségére egy másik képviselő, a fentebb már említett Tony Yengeni korrupciós esete is igen rossz fényt vetett. Yengenit 2007 januárjában amnesztiával engedték ki öt hónap után a börtönből, ahol négy éves büntetését töltötte. Korábban a parlament védelmi bizottságának elnöke volt, jelentős szerepet játszott a dél-afrikai kormány fegyvervásárlási szerződéseinek megkötésében. A bírósági ítélet indoklása szerint saját autójának megvásárlása során irreálisan nagymértékű árengedményt kapott egy általa is bírált pályázati eljárásban résztvevő cégtől,

ám ezt Yengeni a parlamenti vizsgálóbizottság előtt tagadta. Az eljáráskor már az ANC parlamenti frakcióvezetője volt, mely tisztségéről némi habozás után leváltották.

KI IS VALÓJÁBAN JACOB ZUMA, AZ ANC ÚJONNAN MEGVÁLASZTOTT VEZETŐJE?

Jacob Gedleyihlekisa Zuma Zuluföldön, Inkandla faluban született 1942-ben, özvegy édesanyja nevelte, semmilyen formális iskolai képzést nem kapott. 17 éves korában csatlakozott az ANC fegyveres szárnyához.¹⁸ 1963-ban elfogták és a kormány megdöntési kísérletének vádjával, 10 éves börtönbüntetésre ítélték, melyet a hírhedt Robben Islandon töltött, ahol többek között Mandelát is őrizték. Kiszabadulása után előbb Mozambikban, majd Zambiában töltött be különféle – egyre rangosabb – posztokat, míg végül az ANC földalatti mozgalmának feje és a hírszerzés főnöke lett. Amikor 1990-ben legitimálták az ANC-t, a vezetők közül az elsők között tért haza, hogy tárgyaljon az apartheid-kormánnyal.

1991-ben lett a párt főtítkárnak helyettese, 1997-ben Mafikengben elnökhelyettesé választották, majd az 1999. évi elnökválasztás után az államfő helyettesévé nevezték ki. Igen népszerű, karizmatikus politikus, apartheidellenes harca, a „nép” képviselete, érdekeinek harcos védelme pozitív hatást gyakorolt mostani megválasztására is. Követői, a párt szélsőbalján álló erős partnerei azt várják tőle, hogy Mbekitől eltérő politikát folytatva bővíti a szociális juttatásokat, és az arra jogosultak körét. Ezt remélik annak ellenére, hogy Zuma többször is kijelentette, az ANC eddigi irányvonalát fogja követni úgy gazdaságilag, mint társadalmilag. Zuma nagyon népszerű volt az ANC Nőszövetségében is, a befolyásos női szervezetek nagyban segítették, bár az említett 2006-os nemi erőszak ügye miatt valamelyest veszített e támogatásból.

A párt vezetőségében eleddig csak elvétve akadt zulu származású, mely lehetőséget Zuma politikai tőkévé tudta kovácsolni. Sikerült az addig tradicionálisan elzárkózó, sokszor ANC-ellenes¹⁹ IFP zulu párt tagjait megnyernie, s azzal saját győzelmét is bebiztosítani, még ha ez esetleg a Buthelezi által vezetett IFP végleges meggyengülésével is járhat.

Persze az ország jövőjének szempontjából Zuma megválasztásának az IFP-re gyakorolt hatásai csak másodlagosak. A fő kérdés, hogy a kormányzó párt Mandela és Mbeki után Zuma vezetésével milyen irányba mozdul el. Az világos, hogy nem marad meg a piac-

The
Explorer

Együttműködő partnerünk a **The Explorer** magazin

gazdasággal kapcsolatos, nagytőkéhez való viszony, hiszen az ANC-ben a mostani kongresszus után előtérbe kerültek a radikális baloldali erők, akik Zumaéhoz, illetve a rá leadott szavazataikhoz nagy reményeket fűznek. Mbeki pragmatikus irányvonalának központi elemei elsősorban az ország gazdasági helyzetének megerősítése, a belső stabilitás és az Afrikán belüli hegemonia megteremtése voltak. Ezen prioritásokhoz képest Mbeki a dél-afrikai szegénység felszámolását, a földosztást, az ország gazdaságának újraelosztását csak nagyon óvatos, lassú – a mostani radikálisok éles kritikája szerint túlságosan lassú – lépések sorozatával kívánta végrehajtani. E bel- és külpolitikai lépések alapján a Dél-afrikai Köztársaság a kontinens vezető gazdasági, katonai és – bizony mondható – politikai hatalma lett, mely jelentős mennyiségű külföldi tőke beáramlással járt. A kongresszusi küldöttek többsége mégis a változásokra szavazott.

Az ország jelenlegi súlyponti helyzete stabilitásának, a külföldi tőke bizalmának, modern infrastruktúrájának és igen jelentős ásványi nyersanyag kincseinek köszönhető. Nem hagyhatók figyelmen kívül a nagyüzemi, modern módszerekkel termelt mezőgazdasági áruk mennyisége, az országban bőségesen előállított, exportra is elegendő élelmiszer készletek sem. A környező államokra, a kontinens bizonyos válságövezeteire jellemző éhezés, kilátástalan nyomor Dél-Afrikában abszolút idegennek számít, az ország lakosságának életszínvonala messze meghaladja az afrikai átlagot. A stabilitás ellenére azonban jelentős társadalmi problémák tapasztalhatók, így például a termőföldek – a gazdaság fő ágazataihoz hasonlóan – elsősorban a fehérek tulajdonában vannak, az ország népességét kitevő mintegy 85%-nyi fekete lakosság annak jövedelmeiből nem részesül.²⁰ Ennek megfelelően a nagybirtokok állami kisajátítása és szétosztása a földnélküliek között népszerű ígéret. A zimbabwei példán felbuzdulva 2002-2004-ben történtek spontán földfoglalások²¹, melyek ellen a rendőrség és a katonaság mindeddig erőteljesen fellépett. Kérdéses, hogy ezután is hasonlóan fognak-e majd eljárni.

A jelenleg kialakult helyzet alapján összefoglalóan²² megállapítható, hogy a Mbeki-Zuma ellentét és az új pártvezető személye komolyan megosztotta az ANC-t, a végrehajtó hatalmat előreláthatólag 2009-ig kézbentartó Thabo Mbeki államfő és kormánya jelentősen meggyengült ahhoz, hogy maradéktalanul ragaszkodhasson az eddigi gazdasági és szociálpolitikai irányvonalához. Zuma populista megnyilvánulásai, iskolázatlanságából fakadó gazdaságpolitikai járatlansága aggasztja a dél-afrikai gazdaság irányítóit, a bel- és külföldi üzletembereket, befektetőket.²³ Tartanak attól, hogy Mbeki megfontolt, kompetens kormányzását, gazdaságpolitikáját a zimbabwei stílusú felhangok és intézkedések válthatják fel, amelyek tovább mélyíthetik az ANC-ben meglévő ellentéteket. A kormányzó pártra gyakorolt belső ellenzéki nyomás eredményeként Zuma egyre népszerűbb lehet a nincstelének, a szegények között, esetleges elnöki jelölése azonban elriaszthatja a befektetőket, mely óhatatlanul megingathatja a mostani belső stabilitást. Ennek felismerése nem kizárhatóan arra kényszerítheti az ANC-t, hogy középtávon más vezető megválasztását támo-

gassa, olyanét, akit nem terhel sem Mbeki, sem Zuma öröksége. A ma ismert személyek közül Tokyo Sexwale és Cyril Ramaphosa, Nkosazana Dlamini-Zuma külügyminiszter asszony, vagy Kgalema Motlanthe, az ANC új elnökhelyettese lehet potenciális utód. ☀

VÉGJEGYZET

¹ 2000 körül a Dél-afrikai Köztársaság mintegy 5 milliárd USD értékben fegyvervásárlási szerződéseket kötött, melyből néhány vezető politikus – köztük Zuma is – jelentős veszteséges pénzeket kapott. Az ország több cirkálóhajót, tengeralattjárókat és Gripen vadászgépeket vásárolt.

² 58 év óta először választottak nyilvánosan pártvezért.

³ 1998-ban váltak el. Jacob Zumának 2004-ben zulu szokás szerint több, egész pontosan hat felesége volt.

⁴ 2003-ban pártpénzek elikkasztásáért és egyéb visszaélésekért jogerősen elítélték, ám mégis az ANC női szárnyának karizmatikus vezető személyisége maradt.

⁵ 2003-as korrupciós ügyeiért váltották le 2005-ben.

⁶ Mbeki szerint nem a HIV-fertőzés, hanem a szegénység, elmaradottság okozza az AIDS-t.

⁷ Orvos létére hirdeti, hogy a fertőzést meg lehet előzni, illetve gyógyítani lehet céklával és egyéb hagyományos növényi származékokkal. Ezen abszurd vélekedések miatt többször késlekedett a HIV fertőzött terhes anyák antivírusos kezelése.

⁸ 2003-ban Kiss Elemér meghívására Budapestre látogatott.

⁹ Zuma kedvenc antiapartheid harci dalát – „a wu Lethi uMshini' Wami” („hord a géppisztolyom”) – harsogták.

¹⁰ 1912-ben alapították Native National Congress néven.

¹¹ Vezetője Zwelenzima Vavi.

¹² A bíróság előtt lévő eljárást a mostani választás nem függeszti fel, ha jogerős ítélet bűnösnek találja, az még az államfői pozíció iránti reményeit is szertefoszthatja.

¹³ Desmond felszólította Zumát, hogy számoljon be a szexuális botrány részleteiről.

¹⁴ National Prosecuting Authority

¹⁵ 1997-ben Mandela államfő helyettesévé tette.

¹⁶ Egy közvélemény-kutatás szerint Mbeki népszerűsége 40%-ra esett vissza, Zuma elnökségét pedig a megkérdezettek fele katasztrófának tartaná.

¹⁷ A bíróság elutasította a dokumentumok felhasználhatóságát, mivel azokat nem szabályszerű házkutatási engedély alapján foglalták le.

¹⁸ Umkhonto we Sizwe volt a szervezet rettegett neve.

¹⁹ Választásokon a politikai csatározásoknak mindig voltak halálos áldozatai, KZN-ben mélyek a zulu, xhosa, ndebele ellentétek.

²⁰ Az ún. black economic empowerment (BEE) folyamat ezt az újraelosztást szolgálja.

²¹ Az egyik legjelentősebb ilyen akció Johannesburg környékén történt, ahol az egyik parlamenti párt (PAC) közreműködésével mintegy 30000 tüntető foglalt el városi és magántulajdonú földeket.

²² Feltéve, hogy Jacob Zumát a most folyó új eljárás után korrupció bűntettével nem ítéli el jogerősen a bíróság, mely következtében le kellene mondania.

²³ A pretoriai Mail and Guardian lap elemzése alapján.